

Пономарьова Катерина,
провідний науковий співробітник
відділу початкової освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
кандидат педагогічних наук

Урок розвитку мовлення в 1 класі

Анотація

У публікації подано план-конспект уроку розвитку мовлення в 1 класі за темою «Слова – назви явищ природи».

Урок розвитку мовлення, явища природи.

Аннотация

В публикации подан план-конспект урока развития речи в 1 классе по теме «Слова – названия явлений природы».

Урок развития речи, явления природы.

Annotation

The publication provides a summary of the lesson of speech development in the 1 st class on the topic "Words - the names of natural phenomena".

The lesson of speech development, the phenomenon of nature.

Тема. Слова – назви явищ природи.

Мета. Сформувати в учнів уявлення про явища природи, збагатити їхній лексичний запас словами-назвами явищ природи, ознайомити з характерними ознаками кожного явища, учити усно описувати ці ознаки та власні враження від побаченого чи пережитого; розвивати вміння будувати речення, добирати назву до малюнка, будувати усну розповідь за малюнком; виховувати спостережливість, інтерес до природних явищ, бажання розповідати про власні спостереження і переживання.

Обладнання: ілюстрації найпоширеніших явищ природи, фрагменти відео із зображенням явищ природи.

I. Актуалізація опорних знань учнів

Відгадування загадок:

1. Взимку вкрив він все навкруг:

ліс, дорогу, поле й луг.

- А як сонце припече –
він струмочком потече.
2. Крил не має, скрізь літає
та ще й куряву здіймас.
3. Зроду рук своїх не має,
а узор вишиває.
4. Летить орлиця по синьому небу,
крила розкрила, сонце закрила.
5. Він скрізь: у полі і в саду,
а в дім не попадає.
І я тоді лиш з дому йду,
коли вже він не йде.

Діти колективно відгадують загадки. Учитель записує відгадки на дошці. Після завершення роботи клас перечитує вголос записані на дошці слова (*Сніг, вітер, мороз, хмара, дощ.*). Педагог повідомляє, що ці слова називають *явища природи*.

II. Повідомлення теми та мети уроку

Учитель оголошує, що на уроці учні дізнаються, що таке *явища природи*, навчаться їх розпізнавати й описувати, а також розповідати про враження, які викликають у них ці явища.

III. Робота над темою уроку

1. *Бесіда про значення вислову «явища природи»*

– Як ви розумієте, що таке явища природи?

Після прослуховування дитячих міркувань учитель пропонує прочитати визначення:

Явища природи – це певні зміни, що відбуваються в природі.

2. *Пригадування явищ природи*

– Які ще явища природи вам відомі крім тих, про які ви дізнались із загадок?

Учитель може порадити учням звертатися за підказкою до «Тематичного словничка».

<i>Тематичний словничок</i>		
бліскавка	завірюха	сніг
буря	зліва	спека
веселка	іній	сутінок
віхор	лунá	тумán
вітер	морóз	хвіля
грім	ожелéдиця	хмáра
грозá	пóвінь	хуртовíна
дощ	росá	

3. Поєднання словосполучень з відповідними явищами природи

вигнулась дугою	•	•	роса
випала на трави	•	•	грім
біжить до берега	•	•	туман
стелиться полем	•	•	хвиля
гуркоче в небі	•	•	райдуга

Спочатку зачитується словосполучення з першої колонки, а потім у другій колонці діти шукають назву явища, яке відповідає цьому сполученню слів (наприклад: *вигнулась дугою* → *райдуга*).

Робота над першим словосполученням виконується колективно, над рештою учні працюють самостійно. Після завершення роботи здійснюється її перевірка.

4. Добір назв до малюнків

Учні розглядають малюнки-ілюстрації явищ природи, фрагменти відео з їх зображенням.

Колективно з'ясовують:

1) у яку пору відбувається кожне зображене явище, які його найголовніші ознаки;

2) які з цих явищ дітям доводилося бачити, що вони при цьому відчували.

На основі такого аналізу учні добирають найточніші назви до малюнків чи відеофрагментів.

Доцільно звернути увагу учнів на те, що в природі часто кілька явищ відбуваються одночасно (*падає сніг і дує вітер; вітер гонить хвилі на річці; нависають хмари, йде дощ, а від сонячних променів, що пробиваються крізь хмари, з'являється райдуга та ін.*).

У процесі описаної роботи бажано дати можливість кожному учневі висловити свою думку.

5. Складання розповіді за малюнком

За одним із малюнків (на вибір) і дібраною до нього назвою школярі складають усну розповідь. Учитель націлює дітей розповісти не про пейзаж, а про явище природи, зображене на малюнку.

Спочатку виділяється час на підготовку розповідей, потім здійснюється перевірка самостійної роботи (заслуховуються розповіді кількох учнів).

6. Гра «Злови слово»

Учитель називає явища природи: *спека, дощ, сніг, грім, вітер, мороз, гроза, іній, блискавка, град.*

Учні плесканням у долоні «ловлять» ті назви явищ, які відбуваються влітку.

IV. Підсумок уроку

- Що таке явища природи?
- Які явища природи відбуваються в нашій місцевості?
- Які явища вам доводилося спостерігати? Що ви при цьому відчували?

Рекомендована література

1. Пономарьова К. І. Особливості розвитку мовлення учнів у початковій школі. Уроки розвитку мовлення в 1-4 класах: Наук.-метод. посібник. – К.: Генеза, 2010. – 140 с.
2. Пономарьова К. І. Зошит з розвитку мовлення «Подружися зі словом»: навч. посіб. для 1 кл. загальноосвіт. навч. зал. – К.: Генеза, 2010. – 56 с.